

Силабус
освітнього компоненту
Планування розвитку та співробітництва територіальних
громад /
Community Development Planning and Cooperation
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма   **Менеджмент**
Спеціальність   **073 Менеджмент**
Галузь знань   **07 Управління та адміністрування**
Рівень вищої освіти   **другий (магістерський)**

Викладачі	доцент ЛЕМІШ Катерина Михайлівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/lemish-kateryna-myhajlivna/
Контактний тел.	+380662000984
Е-mail викладача:	km_lemish@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Індивідуально із застосуванням дистанційних технологій

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Форма навчання	Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	5/150	20	20	110	залік
заочна		6	4	140	

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: територіальна громада, розвиток громади, сталий розвиток, стратегічне планування, програмно-цільовий метод, співробітництво територіальних громад, міжмуніципальне співробітництво територіальних громад.

Мета курсу – сформувати у здобувачів вищої освіти системні знання та практичні навички з планування розвитку територіальних громад, використання аналітичних інструментів, стратегічного і програмного підходу, а також організації співробітництва громад в умовах децентралізації та європейської інтеграції.

Предметом вивчення є теоретичні, правові та методичні основи розвитку територіальних громад, процеси стратегічного та програмного планування, інструменти аналізу ресурсного й економічного потенціалу, форми співробітництва між громадами, механізми реалізації, моніторингу та громадської участі у місцевому розвитку.

Зміст курсу: Поняття територіальної громади та місцевого самоврядування. Законодавство України про розвиток і співробітництво громад. Європейський досвід місцевого розвитку та співробітництва. Методи оцінки ресурсного та економічного потенціалу громади. SWOT-аналіз, PEST-аналіз, бенчмаркінг. Статистичні та цифрові інструменти аналізу. Принципи та етапи стратегічного планування. Програмно-цільовий метод у місцевому розвитку. Інструменти фінансування та інвестування. Поняття, передумови та форми співробітництва. Організаційні механізми міжмуніципальної взаємодії. Система реалізації стратегій розвитку громади. Моніторинг і оцінка ефективності реалізації планів. Роль громадськості, інклюзивні та партисипативні практики.

Методи навчання: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації, ситуаційні завдання, самостійна робота, індивідуальні завдання, залік.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять). Політика курсу розроблена відповідно до нормативної бази Бердянського державного педагогічного університету та регламентує організацію освітнього процесу, оцінювання результатів навчання і дотримання принципів академічної доброчесності (<https://bdpu.org.ua/normatyvna-baza-bdpu/>). Відвідування лекційних і практичних занять є важливою складовою засвоєння навчального матеріалу та формування професійних компетентностей. Активна участь студентів у освітньому процесі, зокрема в обговореннях, виконанні практичних завдань, аналізі кейсів і груповій роботі, враховується під час поточного оцінювання. У разі пропуску занять здобувач освіти зобов'язаний самостійно опрацювати навчальні матеріали та виконати всі передбачені програмою завдання у встановлені терміни.

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності та прозорості за накопичувальною системою і включає поточний та підсумковий контроль. Критерії оцінювання доводяться до відома студентів заздалегідь, а допуск до підсумкового контролю можливий за умови виконання всіх передбачених видів навчальної роботи.

Курс реалізується з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності. Забороняються плагіат, фальсифікація, списування та інші форми академічного шахрайства. У разі порушення застосовуються санкції відповідно до нормативних документів університету.

Використання цифрових технологій є складовою освітнього процесу. Технології штучного інтелекту можуть застосовуватися як допоміжний інструмент за умови самостійного виконання завдань, критичного опрацювання результатів і обов'язкового зазначення факту їх використання. Подання згенерованого контенту як власного без належного опрацювання розглядається як порушення академічної доброчесності.

Освітній процес у межах курсу базується на принципах студентоцентрованості, інклюзивності, взаємоповаги та недискримінації й передбачає забезпечення регулярного зворотного зв'язку між викладачем і здобувачами освіти, а також можливість студентів пропонувати покращення змісту та організації навчання.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: вивчення дисципліни передбачає використання мультимедійного обладнання, комп'ютерної техніки та пакетів прикладних програм Microsoft Power Point, Microsoft Office Excel, Microsoft Word, Moodle, Zoom.

Система оцінювання та вимоги. Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у шкалу ECTS. Бали нараховуються за виконання завдань аудиторної роботи, практичних робіт, самостійної роботи, індивідуальних завдань, тестів. Виконання практичних завдань за темами дозволяє отримати до 28 балів (від 0 до 2 балів): 2 - здобувач самостійно розв'язує завдання різними способами, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат, при виконанні дотримується усіх вимог, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати; 1,5 - здобувач самостійно розв'язує вправи і задачі, може обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату, виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки; 1 - здобувач володіє базовими навичками необхідними для самостійного розв'язання типових завдань, може самостійно підбирати раціональні методи їх розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення одержаних результатів, може самостійно виконати роботи в повному обсязі і робити правильні висновки; 0,5 - здобувач може розв'язати найпростіші задачі за зразком, робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи; 0 - здобувач не може самостійно виконати роботу і зробити висновки. Контроль самостійної роботи здобувачів здійснюється як під час аудиторних занять, так і у поза аудиторний час (максимальна кількість балів - 42) та передбачає: визначення ступеня засвоєння матеріалу; своєчасне виконання і здачу поточних завдань; оцінку знань, здобутих у результаті

самостійної роботи. Індивідуальна робота, що виконана у відповідності з вимогами та захищена, надає можливість отримати 30 балів. Результати поточного контролю здобувачів вищої освіти є складовими елементами підсумкової оцінки з дисципліни. Оцінка рівня роботи здобувача вищої освіти протягом семестру під час навчальних занять та самостійної роботи здійснюється у межах 100 балів. За результатами продуктивної роботи протягом семестру та погодження з оцінкою – здобувачу може бути виставлена підсумкова оцінка, що дорівнює сумі балів, набраних протягом семестру.

Поточне тестування та самостійна робота														Сума							
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6		Змістовий модуль 7		Змістовий модуль 8		Змістовий модуль 9		Змістовий модуль 10		Індивід. завдання	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			30					
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5								

Види робіт	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	Всього
Виконання практичних завдань	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-28
Самостійна робота	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-42
Всього	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-70
Індивідуальне завдання															0-30
Всього за курсом															0-100

Шкала оцінювання

Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Університеті	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел

Основні	
	<ol style="list-style-type: none"> Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К. : 2017. 121 с. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. К. : 2017. 129 с. Врублевський О.С. Співробітництво територіальних громад (бібліотечка місцевого самоврядування. Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2014. 56 с. Міжмуніципальне співробітництво: збірник нормативно-правових та інформаційно-аналітичних документів / Укладачі: Т.В. Журавель, Д.Ю. Записний, Р.П. Чухвицький. Київ, 2015. 154 с. Міжмуніципальне співробітництво: навчальний посібник / Уклад.: В. Вакуленко, О. Ігнатенко, Г. Борщ, О. Курт, Ф. Тедік, Т. Журавель. К. : Фенікс, 2012. 392 с. Організація співробітництва територіальних громад в Україні Практичний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування: навч. посіб. Київ. 2017. 105 с. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст

	<p>України. К., ТОВ «ПІДПРИСМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.</p> <p>8. Серьогін С. М., Шаров Ю. П., Бородин Є. І., Гончар Н. Т. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2016. 278 с.</p>
Додаткові	<p>9. Бібік Н. В., Шаповал Г. М. Аналіз міжнародного досвіду розвитку територіальних громад та визначення напрямків його впровадження в Україні. <i>Innovative technologies and scientific solutions for industries</i>. 2019. № 2. С. 5-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dtssi_2019_2_3</p> <p>10. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. К. : 2017. 107 с.</p> <p>11. Врублевський О. Співробітництво територіальних громад: сучасний стан та перспективи розвитку. <i>Вісник Інституту громадянського суспільства</i>. №40, грудень, 2016 р. С. 18-19.</p> <p>12. Гончар Л.В., Яровий К.О., Бабаян Д.П. Європейський досвід стратегічного планування розвитку територіальних громад. <i>Інноваційна економіка</i>. 2023. № 1. С. 52-57. DOI: https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.1.8</p> <p>13. Довженко В.А., Войтенко А.Б., Плотнікова М.Ф. Використання європейського досвіду партисипативного управління в стратегічному плануванні розвитку територіальних громад. <i>Державне управління: удосконалення та розвиток</i>. 2020. № 12. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1957 .</p> <p>14. Кращі практики муніципального розвитку в Україні: збірник / Уклад.: С. Маліков, О. Гарнець, О. Тертишна, О. Бурий, М. Куля, А. Авоян, Ю. Сак. К.: Ніка Прінт, 2012. 398 с.</p> <p>15. Практичний коментар Закону України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 року № 1508-VII <i>Відомості Верховної Ради</i>. 2014. № 34, 38 с.</p> <p>16. Розвиток міжмуніципального співробітництва: вітчизняний та зарубіжний досвід. Посібник під редакцією В.В. Толкованова. Київ, Видавництво «Крамар», 2011. 261 с.</p> <p>17. Серьогін С. М. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад: навч. посіб./ за заг. ред. : С. М. Серьогіна. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 164 с.</p> <p>18. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2019. 244 с.</p> <p>19. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво - ММС): Навчально-практичний посібник/ За заг. редакцією Толкованова В.В., Журавля Т.В. Київ. 2016. 154 с.</p> <p>20. Ткачук А. Ф., Наталенко Н. В. Робоча книжка депутата місцевої ради територіальної громади. Для депутатів і не тільки. К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. 150 с.</p> <p>21. Ткачук А., Кашевський В., Мавко П. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 96 с.</p> <p>22. Ткачук А.Ф. Від перспективного плану до стратегії розвитку громади (через призму досвіду об'єднаних територіальних громад Хмельниччини). К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2018. 76 с.</p> <p>23. Толканов В. В. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС): навч.-практ. посіб. за заг. ред. Толкованова В.В., Журавля Т.В. Київ, 2016. 154 с.</p>
Інтернет-ресурси	<p>24. Аналітичний звіт щодо практики використання потенційними суб'єктами співробітництва примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад. Київ, 2020. URL: http://www.minregion.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/06/Analit_Zvit_Spivrobitn.pdf</p> <p>25. Бюджетний Кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text</p> <p>26. Державний фонд регіонального розвитку: Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: https://dfr.minregion.gov.ua/</p> <p>27. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос), Страсбург, 15 жовтня 1985 року (Хартію ратифіковано Законом №452/97-ВР від 15.07.1997 URL: http://zakon.rada.gov.ua</p> <p>28. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. 141 с. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254</p> <p>29. Методичні рекомендації щодо практичного застосування положень Закону України «Про співробітництво територіальних громад» в частині організації та юридичного оформлення співробітництва. URL: http://rozvytok.in.ua/library?pid=55&sid=919</p>

30. Офіційний сайт Всеукраїнської організації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». URL: <https://auc.org.ua/>
31. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://minregion.gov.ua/attachments/files/reg.rozvutok>
32. Посібник з підготовки проектів регіонального розвитку, які можуть фінансуватися за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті (в рамках реалізації програми секторальної бюджетної підтримки ЄС) <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/posibnyk.pdf>
33. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
34. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
35. Про засади державної регіональної політики : Закон України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
36. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
37. Про затвердження Порядку формування та забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального 70 господарства України від 15.08.2014 № 225 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1065-14#Text>
38. Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 15.08.2014 №225. URL: <http://www.minregion.gov.ua/attachments/files/reg.rozvutok/Metodychka.pdf>
39. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 1997 року № 24 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
40. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
41. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіально організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
42. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад станом на 01.07.2021 р Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/03/reestr01.07.2021.pdf>
43. Як підготувати проект місцевого розвитку. Інфографіка. <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/yak-napysaty-proyekt-miscevogo-ekonomichnogo-rozvytku.pdf>